

john FOWLES | jurnale

Selecție de Anca Băicoianu
Traducere din limba engleză și note
de Radu Pavel Gheo

POLIROM
2014

The Journals Volume I

Copyright © John Fowles 2003

The Journals Volume II

Copyright © John Fowles 2006

All rights reserved

© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legea în vigoare.

Foto copertă: © Hulton Archive/Getty Images/Guliver

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

FOWLES, JOHN

Jurnale / John Fowles; trad. din lb. eng. și note de Radu Pavel Gheo. – Iași: Polirom, 2014

ISBN print: 978-973-46-4085-0

ISBN ePub: 978-973-46-4512-1

ISBN PDF: 978-973-46-4513-8

I. Gheo, Radu Pavel (trad.)

821.111-94=135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

Notă asupra ediției	5
---------------------------	---

I

(1949-1965)

Partea întâi. Oxford.....	11
Partea a doua. Un an în Franța.....	39
Partea a treia. O insulă și Grecia	99
Partea a patra. Prințesa distantă.....	129
Partea a cincea. Elizabeth.....	135
Partea a șasea. Întoarcerea în Anglia	163
Partea a șaptea. Viața de familie în Londra	250
Partea a opta. Fără copii	278
Partea a noua. Urcușul pe Parnas.....	294
Partea a zecea. Fuga la Lyme	330

II

(1965-1990)

Partea întâi	367
Partea a doua	525

Dar cea mai rea cămașă de forță dintre toate este în mod cert limbajul pe care comuniștii se simt datori să-l folosească – tot jargonul acela îmbîcsit și mizer care se agață de niște idei în esență simple și clare.

În *Marxism Today* din luna ianuarie există un articol fundamental despre alienare. „Proprietatea comună reface relațiile umane autentice în industrie în așa fel încît toate puterile și abilitățile individului să se dezvolte.” Dar slujba n-o să se schimbe. *Problema* n-o să se schimbe, indiferent de climatul social. „Esența individului este «ansamblul relațiilor sociale», omul concret din cadrul societății, nu izolat, ci trăind în tovărășie.” Însă asta-i un antiindividualism flagrant, atît prin ceea ce e de fapt (omul trebuie să fie întotdeauna o insulă, în multe privințe pe cont propriu), cît și prin ceea ce vor marxistii să fie (omul obligat să existe „concret în cadrul societății”).

26 ianuarie

Cină cu soții Kinberg. A fost și Wyler¹ acolo – un ins zbîrcit și frămîntat, îngrozitor de incapabil să-și explice munca. Nu știe sigur dacă să folosească un sfîrșit fericit sau unul trist și mi-a ținut o tiradă lungă și gratuită despre motivele care îi dictează decizia: „Arta mea înseamnă să muncesc în limitele a ceea ce publicul plătește să vadă”. Slavă Domnului, a trecut repede peste *Ben Hur*. Mi-au plăcut nehotărîrea lui și franchetea cu care se judecă – și faptul că tuturor le este drag. Din cîte se pare, Goldwyn a zis o dată despre el că „Are nevoie de un tătic”.

O poveste despre Wyler. A făcut o dată patruzeci de duble la o scenă scurtă cu un băiat care mergea prin zăpadă. „Pentru numele lui Dumnezeu”, a zis producătorul, care urmărea totul, „toate sînt la fel!”. „Aștept să-l văd cum se împiedică”, a zis Wyler.

Cină la Claridge's cu William Wyler. N-a fost foarte plăcut, poate pentru că Wyler însuși e un pic cam prea complex și prea atipic pentru a putea fi etichetat simplu drept încă unul dintre megalomani de la Hollywood. Eram singurele persoane din restaurant și stăteam înconjuțați de vreo duzină de chelneri, somelieri și un amestec de toate soiurile de *maîtres d'hôtel*, care așteptau

1. William Wyler (1902-1981) – regizor, producător și scenarist american născut în Mulhouse, Alsacia. A regizat, printre altele, *Mrs. Miniver* (1942), *Roman Holiday* (1953) și *Ben Hur* (1959) (n.t.).

în picioare, într-un semicerc, la vreo cinci metri distanță, și se holbau solemn la noi. Cum Wyler e surd de urechea dreaptă și aproape că trebuie să îi strigi în ea, cina noastră a fost cam la fel de intimă ca o *coucher du roi* la Versailles. Servilizarea stilului de viață la un hotel precum Claridge's e, desigur, absurdă și îți vine să-i suspectezi pe oamenii care stau aici de lucruri mult mai rele decât simpla dorință de-a arunca banii pe fereastră. Stilul de viață al cuiva e dezvăluit în egală măsură de decor și de nota de plată pentru acel decor. Wyler e plin de asemenea ambivalențe: la fel de șovăielnic precum cel mai mic-burghez mic-burghez când e vorba să comande un vin, nesigur pe el în tot felul de situații, căutându-și pe bijbuite drumul prin viață, dar și brusc arrogant, „important” în stilul hollywoodian tradițional. Un soi de aroganță blindă, înfundată, dar inconfundabilă.

Din câte se pare, nu e încântat de scenarizare și vrea să o vadă și eu. Dar bănuiesc că Jud Kinberg și John Kohn ar prefera să n-o fac.

— De ce trebuie să moară fata? tot gemea el cu jumătate de voce. Asta o să zică publicul: „Ce s-a întâmplat, de ce-a murit?”.

Avea un chip zbîrcit și niște ochi blînzi, căprui, lugubri și scrutători, ca și cum ar fi fost însetat de certitudini și veșnic în cumpănă.

Acum o seară luase cina cu prințesa Margaret. Din câte se pare, ea i-a spus că i-a plăcut filmul lui Wyler *Roman Holiday* – care era inspirat de relația ei cu Townsend – și că i-a plăcut în special sfîrșitul fericit.

Wyler: Sfîrșitul fericit, doamnă?

M.: Felul în care îl cucerește pe bărbat la final.

Wyler: Vă rog să mă scuzați, doamnă, dar nu s-au mai văzut niciodată după aceea.

M.: O, ba da, s-au văzut! Mi-aduc foarte bine aminte.

— N-am mai contrazis-o, ne-a spus nouă Wyler cu un zîmbet ce voia să dea de înțeles că-s tare drăguțe capetele astea încoronate. A văzut filmul în felul ei, iar bărbatul stătea exact vizavi de ea.

Sentimentele mele antiregaliste îl irită, așa cum îi irită pe majoritatea americanilor. Am sugerat să introducem în film o mică scenă în care Clegg pune în pivniță niște fotografii color ieftine cu regina Angliei și Philip Glücksburg¹, pe care fata, desigur, le dă jos imediat ce le vede.

1. Înainte de 1947, cînd prințul Philip a renunțat la titlurile sale regale grecești și a devenit cetățean britanic naturalizat, familia sa purta numele de Schleswig-Holstein-Sonderburg-Glücksburg.

— O, nu! a zis Wyler. Ce crezi că ar zice lumea cînd individul acela îngrozitor ar pune pe perete o fotografie cu regina voastră, iar cea care o dă jos e fata?

Bietul Tom Paine, probabil că zilele astea se răsuțește tare mult în groapă!

4 februarie

O broșură fascinantă despre Hardy, scrisă de fosta lui subretă (*The Domestic Life of Thomas Hardy*, Toucan Press, Beaminster, 1963). Tristețea nepotolită ce-a afectat conacul Max Gate în ultimii ani trebuie văzută prin niște ochi de-o onestitate atît de evidentă ca aceștia pentru a putea fi crezută. *Per ardua ad atra!*¹

Ori de cîte ori sînt într-un autobuz, într-un tren, am fantezii cu situații extreme: mă văd închis undeva, izolat pentru totdeauna, în timp ce în jurul meu sînt o mulțime de oameni. De aceea îmi displac atît de tare ceilalți oameni. E un mecanism de care nu pot scăpa. La fel ca reducerea fantasmelor mele sexuale la exact aceeași situație: pivnița, insula pustie, mașina înzăpezită.

5 februarie

O iarnă ciudată: de cîteva zile bune aproape că nu vezi nici un nor pe cer, iar vremea seamănă, mai mult decît orice, cu cea de la sfîrșitul lui martie. Am făcut de unul singur plimbarea „noastră“ de la Wendover pînă la Missenden, prin Hampdenleaf Wood. Un vînt rece, dar, în afară de asta, era destul de cald ca să te pui jos și să citești. Nu că aș fi făcut-o – singurele cuvinte scrise pe care le-am avut cu mine au fost cele din *Encounter* de luna asta, un număr de o plictiseală și o idiotenie dezastruoase, la fel ca întotdeauna. Scena literar-intelectuală din țara asta e îngrozitor de degradată – consumată, eventual spumoasă, în cel mai bun caz, dar și spuma asta e răsuflată.

Însă la țară era totul foarte curat și foarte limpede. E trist că, după dezastrul de iarna trecută², păsările au plecat. Corbii și mierlele s-au descurcat bine. Două sau trei stoluri de cinteze,

1. Prin trudă spre profunzimi! (în lat., în orig.)

2. Iarna din 1963 a rămas în memoria localnicilor drept una dintre cele mai reci ierni din Marea Britanie.

dintre care unul de cel puțin o sută de păsări. Am auzit și florinți. O pereche de pițigoi mari. Un pițigoi negru. Dar și o mulțime de pițigoi albaștri și, lucru surprinzător, pițigoi suri – am văzut vreo șapte sau opt. Dar nici un pițigoi codat – o să le trebuiască mulți ani ca să se refacă. O grămadă de brumărițe-de-pădure. Am auzit și un țiclete. Dar ciocănitori deloc. Nici sticleți. Nici ciocirlii. Nici fise. Nici șoimi. Nici porumbei.

Un botroș mascul în vârful unei tufe de păducel, ciugulindu-i mugurii și rostogolindu-se pe fundalul cerului albastru și senin. Un cîrmiziu delicat intens pe un albastru deschis intens. Asemenea momente îți taie răsuflarea.

M-am uitat la un om care pîrjolea un cîmp: o imensă perdea de flăcări portocalii, arcuite în aer, înghițind o miriște bej, cu verdele-albăstrui stins al dealurilor din fundal, fumul alb-cenușiu înălțîndu-se spre cer și trosnetul îndrjit și energic al flăcărilor. Am auzit trosniturile acelea sinistre multă vreme după ce mă pierdusem printre copaci.

În adîncurile cele mai profunde ale pădurii, un iepure sălbatic.

M-am plimbat toată ziua și abia dacă am văzut vreun suflet de om. Apoi, la cinci după-amiază, în Londra, cu toți oamenii întorcîndu-se acasă de la muncă, clădirile de birouri, autobuzele, luminile de neon, urbanitatea omniprezentă. Nici o altă epocă în afară de a noastră nu va ști cît de straniu e saltul de la lumea aceasta la lumea aceea a pomilor de iarnă eterni.

28 februarie

The Aristos. E în continuare la Cape. Anthony S. zice că celălalt manuscris n-a ajuns la New York. „Se pare că s-a pierdut.” Eu, disperat.

Larkin, *The Whitsun Weddings*. Larkin, slavă Domnului, e un poet englez, nu un simplu poet de limbă engleză. Recunosc în mine, fără prea multă încîntare, aceeași melancolie mult prea copleșitoare – e în mod cert ceva legat puternic de climă. Și, desigur, ceva care mă fascinează: încîntătoarea și întunecata mediocritate a provinciilor englezești, tristețile străzilor lăturalnice, inutilitatea palpabilă și penetrantă a existenței. „Linia” caracteristică pentru Larkin e următoarea: Lucrurile merg prost, dar (în ultima strofă) nu chiar atît de prost cum le-am făcut eu să pară. Asta-i ceva foarte englezesc. Coada de scorpion din pesimismul nostru.

2 martie

Lui Tom M. „îi place cu adevărat“ *The Aristos*. E de părere că o să fie publicat de cei de la Cape. Pierderea manuscrisului trimis în America și lipsa de entuziasm a celor de-aici sînt deprimante. E deja multă vreme de cînd ar fi trebuit să mă apuc să lucrez la *Magicianul*, dar mă simt prea surmenat ca s-o fac. Iarna care tocmai a trecut a fost un chin: blîndă și interminabilă. Iar cînd lucrezi pe cont propriu, apar tot felul de complicații: toane, lipsă de exercițiu, îndoieli literare, izolare, lipsă de disciplină. Mergem la culcare la tot felul de ore și nu ne trezim niciodată înainte de zece – de obicei mai tîrziu. *Colecționarul* revine permanent în viața mea, lucru care mă irită. Tocmai mi-am petrecut două zile lucrînd la cea mai recentă „scenarizare“ de la Hollywood. Mult mai bună decît cea pe care am văzut-o anul trecut, în august. Dar mi-e groază să mă implic iar în toată povestea asta.

10 martie

M-a sunat Jud Kinberg de la Hollywood. Vor să merg acolo două săptămîni. Plec sîmbătă cu avionul.

The Aristos a ajuns la New York. Bach e entuziasmat.¹ [...]

1 aprilie

Abia m-am întors pe Church Row, că am și primit un telefon de la Leigh. T. a avut un atac de cord, zace la pat și nu poate lua parte la nuntă². M. ia lucrurile mult prea ușor, iar în vocea ei sticlește un soi de nebulie. Dacă mîine s-ar porni Armaghedonul, tot ar vrea s-o vadă vineri pe Hazel măritîndu-se cu pompa cuvenită.

Întoarcerea la Eliz e reală, e un soi de ușurare copilărească, ca atunci cînd ajungi la „casă“ neatins într-un joc de-a hoții și vardiștii. Și ea are un gen sănătos de suspiciune rece față de mine: mă miroase ca să vadă cît de mult m-am schimbat, cît de tare m-a prins America de data asta. După-amiază ne-am

1. Julian Bach era agentul literar american al lui John Fowles.

2. Sora lui John Fowles, Hazel, urma să se mărite cu profesorul Daniel O'Sullivan.

prăvălit direct în așternut – sex total, urmat în cazul meu de epuizare totală. N-am dormit de patruzeci și opt de ore.

2 aprilie

La Leigh, prin insuportabil de aglomeratul North Circular, cu enervantele opriri la semafoare și huruielile camioanelor grele. Visez la autostrăzi în soare.

T. zace în pat, cu fața cenușie, și biiguie. „Joacă teatru“, zice M. și e drept că el se bucură într-o măsură de această nenorocire abătută asupra lui. Îi place să se retragă într-o vizuină și să privească suspicios de-acolo. În mod cert grija de clasă e cea care l-a doborât la pat, grija dementă că totul trebuie să fie *comme il faut* (sau *comme il fallait* acum cincizeci de ani). Dan privește toată povestea cu un fel de degajare nevinovată. M. vorbește, vorbește și iar vorbește, Hazel pare speriată, Eliz și cu mine obiectăm.

3 aprilie

Ziua nunții – s-a nimerit să fie cea mai rece zi de 3 aprilie din ultimul secol. Îmbrăcat de gală, într-un frac închiriat, am dus-o pe Hazel la biserica Old Leigh, am stat în picioare și am înghețat afară, cit am făcut fotografii, apoi am mers alături de ea pe culoar pînă în fața preotului. „Arăți al naibii de sumbru“, mi-a zis Eliz. Vicarul avea părul roșcat și niște ochi răi, a ținut slujba de căsătorie pe un ton pompos și ne-a privit bănuitor cu ochii lui înguști și verzi, ca și cum am fi fost gata-gata să izbucnim oricînd în rîs.

A urmat o recepție mare la Overcliff: familia O'Sullivan, din clasa de mijloc superioară, și familia Fowles, din clasa de mijloc medie și inferioară, o combinație mai degrabă problematică și ușor de distrămat. M-am învîrtit pe-acolo, încercînd să recunosc invitații, ocolind rubedeniile pe care nu le puteam suporta și lipsindu-mă de cele pe care le suportam.

Am mai stat două sau trei zile interminabil de plictisitoare și de deprimante. M. ne face să ne ieșim din minți de nervi. Are un fel de prostie activă, prădalnică, ce te scoate complet din răbdări. A doua zi după ce am plecat s-a prăbușit fizic – din cauză că e complet epuizată, zice medicul. Cum nouăzeci la sută din epuizare i se datorează ei înseși, așa că e greu să-ți fie milă. [...]